

7. juni-beslutningene

Taler

Carl Christian Berner

Dato

7 juni 1905

Sted

Stortinget

- 1 Statsminister Michelsen: Jeg har den ære paa regeringens vegne at afgive følgende meddelelse:

"Til stortinget!

5

- Som meddelt i stortinget den 15de mars d. a. blev den nuværende regering dannet paa det program: at gennemføre Norges grundlovmæssige ret til eget norsk konsulatvæsen og hævde Norges suverænitet som et frit og selvstændigt rige. - Da imidlertid Hans majestæt kongen i statsraad paa Stockholms slot den 10 27de mai søgte at stanse dette programs gennemførelse ved at erklære ikke at ville sanktionere den af stortinget enstemmig vedtagne og af regjeringen enstemmig til sanktion indstillede lov om norsk konsulatvæsen, androg det samlede statsraad om straks at blive meddelt afsked. Herpaa behagede det Hans majestæt kongen ved resolution af samme dato at svare: Da det er mig klart, at 15 nogen anden regjering ikke nu kan dannes, bifalder jeg ikke statsraadernes afskedsansøgninger.

- Ifølge Norges grundlov paaligger det imidlertid Norges konge som første pligt at skaffe landet en konstitutionel regjering. I samme øieblik, kongens personlige 20 politik umuliggjør dannelsen af noget ansvarligt raad, er den norske kongemagt traadt ud af funktion og sammen med den ogsaa den af fælles konge betingede forening med Sverige.

- Med denne kongens resolution er derhos det konstitutionelle forhold mellem 25 den personlige konge og kronens ansvarlige ministre brudt. Ingen regjering og ingen enkelte af dens medlemmer kan i et konstitutionelt land tvinges til mod sin vilje at blive staaende med en ministers ansvar, naar deres ansvarlige raad i store og for fædrelandet afgjørende spørsmåal ikke befølges af den udenfor ansvar staaende statschef. Som det under saadanne omstændigheder er ethvert

enkelt medlems utvilsomme ret som fri mand at fratræde sit embede, vil dette ogsaa i almindelighed være en uafviselig pligt mod fædrelandet til haandhævelsen af dets konstitutionelle rettigheder.

- 35 Hans majestæt kongen har erklæret, at nogen anden regjering ikke nu kan dannes. Hans Majestæt har fundet dette at være saa klart, at Norges konge i disse alvorlige dage er forblevet paa Stockholms slot uden at komme til Norges hovedstad og uden at gjøre forsøg paa atter at føre landet ind i konstitutionelle forhold. Men en saadan tilstand kan ikke fortsættes og kan ikke forventes
- 40 ændret ved en forandret optræden fra Hans Majestæts side. Den politik, som har faaet sit udslag i Hans Majestæts stilling til spørgsmaalet om sanktion af konsulatloven, er efter vor mening ikke forenlig med den norske forfatning, men ligesaa lidt som nogen nordmand vil yde sin medvirkning til dannelsen af en ny regjering, der skulde overtage ansvaret for den politik, ligesaa lidt kan vi
- 45 ved at forblive i vore embeder gjøre os meddelagtige i den. Herom har vi underrettet Hans majestæt kongen. I henhold hertil har vi anseet det for vor pligt idag at fratræde bestyrelsen af vore embeder."

Jeg tillader mig at fremlægge denne meddelelse paa præsidentens bord.

- 50 Præsidenten: Idet jeg paa stortingets vegne modtager den af regjeringens chef oplæste meddelelse om, at statsraadets samtlige medlemmer nu har nedlagt sine embeder, vil jeg udtale: Vi har alle været forberedt paa en situation som den, hvori vi nu staar. I møder af samtlige repræsentanter har derfor ogsaa været
- 55 drøftet de foranstaltninger, som stortinget fra sin side maatte træffe under en saadan situation. Enhver repræsentant har i disse møder havt adgang til at udtale sin personlige opfatning angaaende stillingen og dens krav.

- I dag skal stortinget fatte de afgjørende beslutninger. Jeg vil tillade mig at udtale
- 60 ønsket om, at disse beslutninger maa blive fattet enstemmig og uden debat.

I anledning af den afgivne meddelelse fra regjeringens chef foreslaar jeg for stortinget at fatte følgende beslutning:

- 65 "Da statsraadets samtlige medlemmer har nedlagt sine embeder, da Hans majestæt kongen har erklæret sig ude af stand til at skaffe landet en ny regjering, og da den konstitutionelle kongemagt saaledes er traadt ud af virksomhed, bemyndiger stortinget medlemmerne af det idag aftraadte statsraad til indtil

70 videre som Den norske regering at udøve den kongen tillagte myndighed i overensstemmelse med Norges riges grundlov og gjældende love - med de ændringer, som nødvendiggjøres derved, at foreningen med Sverige under en konge er opløst som følge af, at kongen har ophørt at fungere som norsk konge."

75

Forlanger nogen ordet angaaende dette forslag? - Da det ikke er skeet, er det optaget og bliver at undergive votering. Voteringen vil foregaa ved navneopraab.

80 Præsidentens forslag bifaldtes med 117 stemmer (enstemmig).

Statsminister Michelsen: Paa regeringens vegne modtager jeg det ærefulde, men tillige saa vanskelige og ansvarsfulde hverv, som ved stortingets tillid idag er os betroet.

85

Saa langt som vore evner rækker, skal vi søge at gjøre os denne tillid værdig. Vi stoler paa vor sags retfærdighed, paa stortingets faste og tillidsfulde støtte og hele det norske folks enstemmige og urokkelige vilie til at yde et hvilket som helst offer, som stillingen maatte kræve.

90

Det er da vort haab, at hvad der idag er skeet, skal blive til varigt gavn og velsignelse for fædrelandet.

Forsamlingen gav sin tilslutning til statsministerens ord ved at reise sig.

95

Præsidenten: Jeg tillader mig videre at foreslaa, at der af stortinget afgives følgende adresse til Hans majestæt kongen:

Deres majestæt.

100

Da statsraadets samtlige medlemmer idag i stortinget har nedlagt sine embeder, og da Deres Majestæt i protokol af 27de mai d. a. officielt har erklæret, at Deres Majestæt ikke ser Dem i stand til at skaffe landet en ny regering, er den konstitutionelle kongemagt i Norge saaledes traadt ud af virksomhed.

105

Det har derfor været en pligt for stortinget som det norske folks repræsentant uopholdelig at bemyndige medlemmerne af det aftraadte statsraad til som Den

- norske regjering indtil videre at udøve den kongen tillagte myndighed i
110 overensstemmelse med kongeriget Norges grundlov og gjældende love med de
ændringer, som nødvendiggjøres derved, at foreningen med Sverige, der
forudsætter en fælles konge, er opløst som følge af, at kongen er ophørt at
fungere som norsk konge.
- 115 Udviklingens gang, der har været mægtigere end den enkeltes ønsker og vilje, har
ført til dette resultat.

Den i 1814 indgaaede union har allerede fra første stund i sit væsen og indhold
været opfattet forskjellig af de to folk. Fra svensk side har bestræbelserne gaaet
120 ud paa at udvide fællesskabet, fra norsk side paa at begrænse det til det i
rigsakten foreskrevne og forøvrigt at hævde begge rigers eneraadighed i alle
anliggender, som ikke i rigsakten er betegnede som unionelle. Denne
principielle modsætning i opfatningen af unionens karakter har fremkaldt
megen misforstaaelse mellem folkene og foranlediget mange rivninger. Og i den
125 opfatning, som under de sidste mellemrigske forhandlinger af den svenske
regjering har været gjort gjældende ligeoverfor Norge, har det norske folk maatte
se en krænkelse af sin grundlovmæssige ret, sin selvstændighed og sin nationale
ære.

- 130 Unionen havde sin berettigelse, saalænge den kunde bidrage til at fremme begge
folks velfærd og lykke under bevarelse af deres selvstændighed som suveræne
stater. Men over unionen staar for os nordmænd vort norske, for svenskerne det
svenske fædreland. Og mere værdifuld end en politisk forbindelse er begge folks
solidaritetsfølelse og frivillige samhold. For denne samfølelse mellem det norske
135 og det svenske folk, der skulde sikre begge folks lykke og være deres styrke udad,
er unionen blevet en fare.

Naar foreningen nu opløses, har det norske folk intet høiere ønske end at leve i
fred og god forstaaelse med alle og ikke mindst med Sveriges folk og med det
140 dynasti, under hvis styre vort land trods megen og bitter unionsstrid har skudt
en saa betydelig aandelig og materiel vekst.

- Som et vidnesbyrd om, at det norske folks arbeide og kamp for fædrelandets
fulde selvstændighed ikke har været begrundet i nogen uvilje mod kongehuset
145 eller det svenske folk og ikke har efterladt nogen bitterhed mod nogen af disse,
anholder stortinget i ærbødighed om Deres Majestæts medvirkning til, at en

prins af Deres Majestæts hus tillades, med opgivelse af sin arveret til Sveriges trone, at modtage valg som Norges konge.

150

Den dag, da det norske folk kaarer sin egen konge til at bestige Norges gamle trone, vil indlede en æra af rolige arbejdsaar for Norge, af godt og hjerteligt forhold til det svenske folk og af fred, endrægtighed og trofast samhold i Norden til vern om folkenes kultur, deres frihed og selvstændighed.

155

I forvisning herom vover stortinget at udtale det sikre haab, at hvad der nu er skeet vil vende sig til det gode for alle, ogsaa for Deres Majestæt, for hvis person det norske folk vil bevare usvækket sin høiagtelse og hengivenhed.

160 Den af præsidenten oplæste adresse til Hans majestæt kongen bifaldtes med 112 mod 5 stemmer.

Præsidenten: Mine herrer repræsentanter! Det er beslutninger af den største betydning og rækkevidde, som Norges storting nu har fattet, og stortinget er sig fuldt bevidst det ansvar, som det herved har paataget sig. Men for stortinget har det været en pligt under de givne forhold at optræde som skeet, til hævvelse af Norges ære og ret som suverænt rige og for øieblikkelig at tilveiebringe en lovlig regjeringsmyndighed i landet. Stortinget er ogsaa forvisset om at have vort folks fulde tilslutning til, hvad her idag er skeet. Vi kan faa store vanskeligheder at overvinde paa den vei, som omstændighedernes magt nu har tvunget os til at slaa ind paa; men jeg er forvisset om, at vi i fast tro paa vor ret, ved enighed og trofast samhold mellem regjering og storting og mellem disse statsmagter og det hele folk vil formaa at overvinde disse vanskeligheder. Jeg er sikker paa, at vort folk lige overfor de kommende begivenheder vil bevare den samme fasthed, den samme sindighed og værdige ro som hidtil, og i forvisningen herom mener jeg, vi trygt tør se fremtiden imøde. Vi samles alle i ønsket: Gud bevare fædrelandet!

170

175

I dette ønske istemte forsamlingens medlemmer.

180

Kilde

J. V. Heiberg: Unionens opløsning 1905. Officielle aktstykker vedrørende unionskrisen og Norges gjenreisning som helt suveræn stat. Kristiania, 1906. Teksten finnes også i Unionens Opløsning. En Dagbog. Særaftryk af "Aftenposten". Kristiania 1905, s. 27-32

185

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/7-juni-beslutningene-64>

190

195

200

205

210

215

220